

Geoglossum simile

Kärrjordtunga

Storsvampar, Sporsäcksvampar

NE NA LC DD **NT** VU EN CR RE

Nära hotad (NT)
A2c+3c+4c; B2b(iii); D1

Klass: *Geoglossomycetes*, **Ordning:** Geoglossales (jordtungor), **Familj:** *Geoglossaceae*, **Släkte:** *Geoglossum* s. str., **Art:** *Geoglossum simile* - kärrjordtunga Peck **Synonymer:** *Geoglossum glabrum* var. *simile* (Peck) S.Imai

Kännetecken

Kärrjordtunga är en kolsvart, 2–7 cm hög och överst klubblikt utvidgad svamp. Den känns igen på sina långa, pärlbandslika parafyser (sterila trådar) där varje segment kan ha en tvärvägg utan insnörning (endast synligt i mikroskop). Arten är mycket lik myrjordtunga *G. sphagnophilum* Ehrenb. som växer i gungfly på myrar. Den är liksom andra jordtungor en höstsvamp.

Utbredning och status

Kärrjordtunga är sällsynt och känd från Småland (Femsjö), Västergötland, Värmland, Närke, Uppland och Västmanland. 20 kända aktuella lokaler i landet (2005). Det verkliga antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 500, vilket motsvarar ungefär 4 000 genetiskt unika mycel (bedöms motsvara 8 000 individer enligt IUCN:s definitioner). Total population i landet bedöms ha minskat med över 15 % över de senaste 20 åren, huvudsakligen p.g.a. upphörande hävd, med åtföljande igenväxning. Arten missgynnas även av olika åtgärder som leder till förhöjda näringsnivåer i mark. Minskningen bedöms pågå fortlopande. Arten är funnen i Danmark och Norge samt i några länder i Mellaneuropa, i Japan och Nordamerika. Denna art anses akut hotad i både Danmark och Tyskland.

Ekologi

Kärrjordtunga är nedbrytare och växer vanligen i fuktig, mager betesmark, ibland i gräsmark med vitmossor *Sphagnum*. Flera lokaler är gemensamma med den ytterst sällsynta sumpjordtungan *G. uliginosum*. Som regel uppträder fruktkroppar bara på någon enstaka till ett par ställen på varje lokal. Varje plats rymmer troligtvis en genetiskt unik svampindivid (genet) som kan fragmenteras till 10 eller flera frilevande men genetiskt identiska mycel (rameter, motsvarar IUCN:s definition av individ). Fruktkropparna är kortlivade, men markmycelet kan ha lång livslängd, flera decennier, eller mer.

Hot

Arten hotas främst av upphörd hävd av fuktig betesmark, vilket resulterar i igenväxning med sly och senare skog. Även dikning och vattenreglering kan innebära ett hot.

Åtgärder

Lokaler med kärrjordtunga bör hävdas eller skötas så att markförhållanden och vegetation bibehålls. Kvarvarande, ogödslade betesmarker på fuktig mark har betydande naturvärden och bör bibehållas i största möjliga utsträckning.

Övrigt

Utländska namn – NO: Trolljordtunge, DK: Kær-jordtunge.

Naturvård

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Læssøe, T. & Elborne, S.A. 1984. De danske jordtunger. *Svampe* 9: 9–22.

Nannfeldt, J. A. 1942. The *Geoglossaceae* of Sweden (with regard also to the surrounding countries). *Arkiv för Botanik* 30A(4).

Nitare, J. 1984. Kartor över kända fynd av svarta jordtunger i Sverige. *Windahlia* 14: 77–94.

Olsen, S. 1986. Jordtunger i Norge. *Agarica* 14: 120–168.

Författare

Johan Nitare 1992.